

De ce corupția scade eficiența cheltuielilor publice?

Comentariu analitic

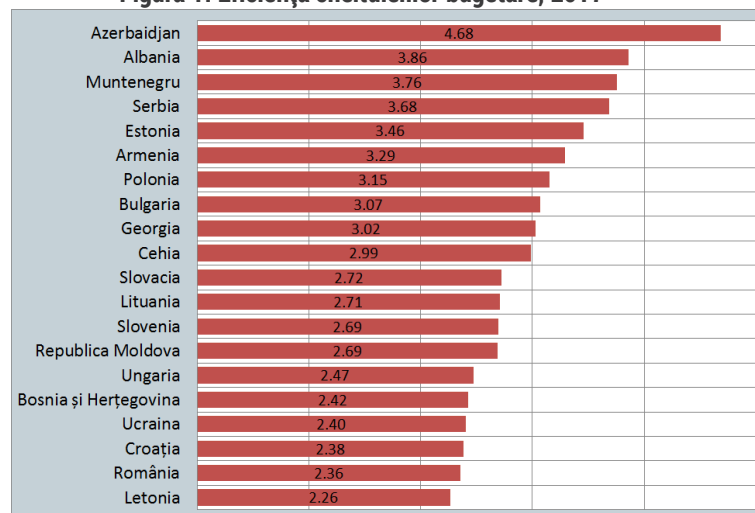
Autor: Fala Alexandru

Februarie 2019

Care este relația dintre corupție și cheltuielile bugetare?

În Republica Moldova eficiența cheltuielilor bugetare, este scăzută comparativ cu alte state din regiune. În 2017, conform „Raportului de Competitivitate Globală”, elaborat de Forumul Economic Mondial, eficiența cheltuielilor bugetare din Republicii Moldova a fost notată cu 2,7 puncte¹, ceea ce reprezintă o îmbunătățire față de 2016, când scorul a fost de 2,6 puncte. În pofida acestei avansări, la capitolul eficiența cheltuielilor publice Republica Moldova ocupă, doar locul 14 printre alte 20 de state din Europa de Est și Caucaz² (vezi **Error! Reference source not found.**).

Figura 1. Eficiența cheltuielilor bugetare, 2017

Sursa: Forumul Economic Mondial

Corupția are o influență nefastă asupra eficienței cheltuielilor bugetare. În general, corupția deteriorează eficiența statului. În cazul resurselor de care dispune Guvernul, corupția contribuie la diminuarea eficienței cheltuielilor bugetare. Astfel, pentru statele din Europa de Est și Caucaz scăderea corupției³ cu o unitate duce la creșterea eficienței cheltuielilor bugetare cu 0,65 puncte (vezi Anexa 1). Există mai multe canale prin care sunt afectate cheltuielile bugetare:

- ✓ *Alocarea fondurilor bugetare către sectoare neprioritare.* Din cauza corupției, sursele bugetare nu sunt orientate spre implementarea celor mai necesare programe pentru societate, ci se oferă pentru domenii ce

¹ Eficiența cheltuielilor bugetare este evaluată conform unei scale ce are valori de la 1 (extrem de ineficient) la 7 (extrem de eficient).

² În regiunea Europa de Est și Caucaz au fost incluse următoarele state: Albania, Armenia, Azerbaidjan, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cehia, Croația, Estonia, Georgia, Letonia, Lituania, Muntenegru, Polonia, Republica Moldova, România, Serbia, Slovacia, Slovenia, Ucraina, Ungaria.

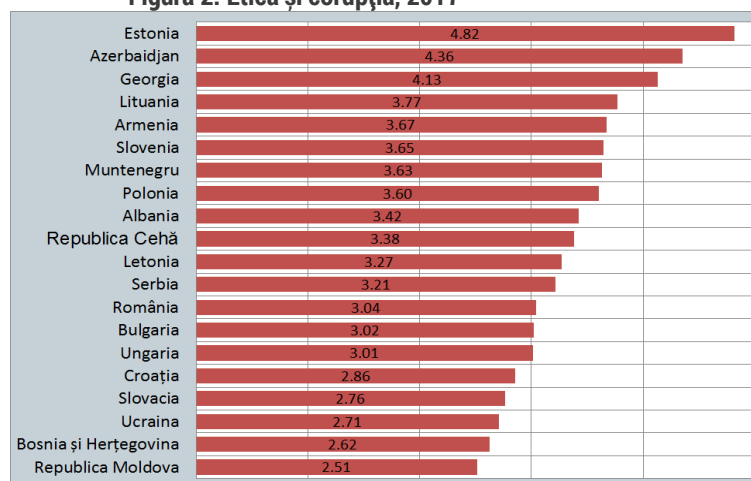
³ Pentru a reflecta nivelul corupției a fost utilizat indicatorul „Etica și corupția” preluat de pe site-ul Forumului Economic Mondial (setul de date istorice pentru Indicele de Competitivitate Globală). Indicatorul „Etica și corupția” are valori de la 1 (etică redusă și corupție înaltă) la 7 (etică înaltă și corupție redusă). La rândul său, „etica și corupția” include 3 indicatori ce reflectă: deturmarea fondurilor publice, standardele etice ale politicianilor și răspândirea plăților neoficiale.

ar aduce avantaje personale politicianilor sau ar favoriza partidele din care aceștia fac parte. Pentru a-și crește popularitatea politicienii dau preferință finanțării din surse publice a unor mari proiecte de infrastructură. Totodată, de multe ori, crearea unor obiecte infrastructurale noi nu este necesară, în timp ce repararea celor existente este imperativă. În acest context, banii publici sunt risipiți;

- ✓ *Vicierea procesului de achiziții publice.* Pentru a-și recupera cheltuielile asociate coruperii factorilor de decizie companiile private pot să majoreze prețurile de achiziții, fie să ofere bunuri și servicii în volume ce sunt sub nivelurile stabilite în contractele de achiziții publice. De asemenea, în cadrul achizițiilor sunt favorizate companii mai puțin competitive, iar firmele mai calificate sunt neglijate, fapt ce subminează calitatea proiectelor realizate;
- ✓ *Deturnarea surselor publice.* În unele cazuri, fondurile publice sunt, pur și simplu, deturnate de la destinația lor și sunt utilizate pentru îmbogățirea privată a oficialilor publici⁴. În cadrul concursurilor de achiziții publice factorii de decizie pot selecta într-un mod neonest o companie cu care au o anumită conexiune. Ulterior, firma recepționează bani de la Guvern, pe care îi „donează” politicianului, însă nu poate livra statului, în volum total, bunurile și serviciile ce au fost prevăzute în contractul de achiziții publice;
- ✓ *Reducerea calității administrării publice.* Din cauza nepotismului, în instituțiile publice, sunt angajate persoane necalificate. Acest fapt contribuie la elaborarea și implementarea unor politici publice eronate, ceea ce implică și utilizarea neoptimală a banilor bugetari.

În comparație cu alte țări din regiune, Republica Moldova are un nivel înalt al corupției, fapt ce afectează puternic eficiența cheltuielilor publice. În 2017 etica și corupția în Republica Moldova a fost estimată cu 2,5 puncte. Rezultatul din 2017 este mai bun decât cel obținut în 2016, când etica și corupția a fost evaluată cu 2,3 puncte. Totuși, în 2017 Republica Moldova a obținut cel mai jos scor comparativ cu alte state din Europa de Est și Caucaz (vezi Figura 2).

Figura 2. Etica și corupția, 2017

Sursa: Forumul Economic Mondial

Ce trebuie de făcut?

Diminuarea corupției poate juca un rol decisiv în sporirea eficienței cheltuielilor bugetare. Combaterea corupției implică un spectru larg de reforme, însă, în contextul optimizării utilizării banilor publici pot fi evidențiate câteva direcții de acțiune:

⁴ OECD, The rationale for fighting corruption, 2014, p.3

- ✓ *Diminuarea șanselor de a accede către putere a politicianilor cu o moralitate redusă.* Pentru a consolida instituțiile în lupta împotriva corupției, o condiție majoră este intenția a actorilor politici de a se lupta cu acest flagel în mod sistemic. Într-o anumită măsură, un asemenea angajament este dezvăluit de gradul în care inițiativele de reformă sunt încorporate în discursurile actorilor politici. La fel, pentru a reduce șansele de obținere a puterii de către persoane cu o integritate morală redusă trebuie de reglementat finanțarea partidelor politice, iar din procesul electoral trebuie de eliminat practicile de corupție.
- ✓ *Eficientizarea sectorului public.* În fond, este greu de separat măsurile ce au drept scop optimizarea instituțiilor și combaterea corupției. Consolidarea instituțiilor publice reduce posibilitățile de corupere ale reprezentanților statului. De asemenea, trebuie de menționat că asigurarea integrității angajaților publici reprezintă un suport pentru promovarea altor măsuri ce țin de reformarea sectorului guvernamental. Totodată, optimizarea procesului bugetar trebuie să includă următoarele elemente: stabilirea unor reguli clare pentru utilizarea banilor publici de către instituțiile statale, stabilirea unor bugete orientate spre performanță și introducerea unor instrumente ce ar permite consultarea cetățenilor privind utilizarea cheltuielilor bugetare;
- ✓ *Transparentizarea procesului bugetar.* În general, transparența sporită a administrării publice joacă un rol important în reducerea corupției în instituțiile guvernamentale. O măsură în acest sens ține de asigurarea unei largi disponibilități a datelor privind cheltuielile bugetare. Astfel, informațiile despre achizițiile publice (sumele achitate, destinatarii finali) ar trebui să fie publicate în formate deschise de date.

ANEXA 1.

Determinanții eficienței cheltuielilor publice, rezultatele estimării în baza regresiei de tip Tobit

Variabilele independente	
<i>Constanta</i>	0,8223128
<i>Etica și corupția</i>	0,6470104*
<i>Sigma</i>	0,4866988
<i>Pseudo R²</i>	0,2530

Sursa: calculele EG

*Notă: * - variabila este semnificativă pentru un nivel de încredere de 1%*